

Testing and modeling of women's addiction relapse in relation to dark personality traits: the mediating role of Perceived Burdensomeness and Thwarted Belongingness

Akram Malek Zade¹ (ORCID:0000000247932273)

1. Assistant Professor of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Correspondence:
Akram Malek Zade
Email: akrammalekzadeh@pnu.ac.ir

Received: 29/Jul/2023
Accepted: 24/Dec/2023

How to cite:

Malek Zade, A., (2024). Testing and modeling of women's addiction relapse in relation to dark personality traits: the mediating role of Perceived Burdensomeness and Thwarted Belongingness. *SocialCognition*, 13(25), 67-82. doi: 10.30473/sc.2024.71851.2999

ABSTRACT

Purpose: Addiction relapse is a challenging issue that can result in numerous individual, social and family costs, and the need to address them is not hidden from anyone. Therefore, the present study was conducted with the aim of testing and modeling the relapse of addiction in relation to dark personality traits with the mediating role of burden perception and neutral sense of belonging in women. **Method:** The present study was descriptive-survey of applied type. The statistical population included 200 women with addiction relapse, who were selected by the available sampling method and considering the entry and exit criteria. The tools used to collect the Addiction Relapse Questionnaire (2000), the Interpersonal Needs Questionnaire to investigate neutral belongingness and the Perceived Burdensomeness by Kimberly et al (2012) and the Dark Triad Questionnaire (Jonason & Webster, 2010) were used. To analyze the data, structural equations were used using spss v.22 and pls software. The findings indicated that the effect of narcissistic personality on addiction relapse is 0.29, the effect of Machiavellian personality on addiction relapse is 0.19, the effect of psychotic personality on addiction relapse is 0.68, the effect of perceived burden on addiction relapse is 0.49, the effect of feeling the neutral relationship on addiction relapse was reported as 0.53. Also, the mediating role of perceived burdensomeness and sense of neutral belonging in the relationship between dark personality and addiction relapse was confirmed. Considering the complexity of addiction relapse in women, it is necessary to focus on improving the interpersonal relationships of people with dark personality. Improving interpersonal relationships is effective in preventing the feeling of rejection and emotional and social deprivation, which leads to the reduction of the feeling of being burdened and the feeling of neutral belonging. Also, increasing the awareness of the people around them about the importance of their support for people who have relapsed addiction can be effective in reducing their return to addiction.

KEYWORDS

addiction relapse, dark personality, perception of burden, Thwarted Belongingness

«مقاله پژوهشی»

آزمون و مدل یابی عود اعتیاد زنان در رابطه با صفات تاریک شخصیت: نقش میانجی ادراک بار بودن و احساس
تعلق خنثی

اکرم ملک زاده ۱ (ارکید: ۰۰۰۰۰۰۲۴۷۹۳۲۲۷۳)

حکیدہ

هدف: پژوهش حاضر با هدف آزمون و مدل‌یابی عود اعتیاد در رابطه با صفات تاریک شخصیت با نقش میانجی ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی در زنان انجام شد. روش: مطالعه حاضر توصیفی-پیمایشی از نوع کاربردی بود. جامعه آماری شامل ۲۰۰ نفر از زنان دچار عود اعتیاد بود، که با روش نمونه‌گیری در دسترس و با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. ابزار گردآوری پرسشنامه عود اعتیاد (۲۰۰)، پرسشنامه نیازهای بین فردی جهت بررسی تعلق خنثی و ادراک بار بودن (Kimberly et al, 2012) و پرسشنامه سه‌گانه تاریک شخصیت (Jonason & Webster, 2010) استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار spss v.22 و pls انجام شد. یافته‌ها حاکی از آن بود که اثر شخصیت خود شیفته بر عود اعتیاد ۰/۲۹، اثر شخصیت ماکیاویلی بر عود اعتیاد ۰/۱۹، اثر شخصیت سایکوپاتیک بر عود اعتیاد ۰/۶۸، اثر ادراک بار بودن بر عود اعتیاد ۰/۴۹، اثر احساس تعلق خنثی بر عود اعتیاد ۰/۵۳، گزارش شد. همچنین نقش میانجی ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی در رابطه بین شخصیت تاریک و عود اعتیاد تأیید شد. با توجه به پیچیدگی عود اعتیاد در زنان لازم است بر بهبود روابط بین فردی افراد دچار شخصیت تاریک تمرکز نمود. بهبود روابط بین فردی جهت جلوگیری از احساس طرد شدگی، محرومیت عاطفی و اجتماعی موثر است که منجر به کاهش احساس بار بودن و احساس تعلق خنثی می‌گردد. همچنین افزایش آگاهی اطرافیان در خصوص اهمیت حمایت آنان از افراد دچار عود اعتیاد می‌تواند در کاهش بازگشت اعتیاد موثر باشد.

واژه‌های کلیدی

عود اعتیاد، شخصیت تاریک، ادراک بار بودن، احساس تعلق خشی

۱. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:
اکرم ملک زاده
رايانامه:

akrammalekzadeh@pnu.ac.ir

تاریخ یذیر ش: ۱۴۰۲ / ۱۰ / ۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۷

استناد به این مقاله:

ملک زاده، اکرم. (۱۴۰۳). آزمون و مدل یابی عود اعتیاد زنان در رابطه با صفات تاریک شخصیت: نقش میانجی ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی . شناخت اجتماعی، ۱۳(۲۵)، ۸۲-۶۷

doi:10.30473/sc.2024.71851.2999

مقدمه

دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرایم سازمان ملل متحد (UNODC, 2023) گزارش داده است تعداد افرادی که از اختلالات مصرف مواد مخدر رنج می‌برند در طول ۱۰ سال ۴۵ درصد افزایش یافته است. مواد مخدر مصنوعی به دلیل ارزان بودن، بسیاری از بازارهای مواد مخدر را متحول کرده است. اما مصرف این مواد عواقب خطرناکی را به دنبال دارد. اگرچه همه افراد و گروه‌ها از مصرف مواد افیونی آسیب می‌بینند زنان بیشتر از اختلالات مربوط به این مواد رنج برده بیشتر در معرض هوس و عود به مواد قرار دارند (Rothenberg, 2021).

عود به میزان بالای بازگشت به مصرف مواد مخدر در دوران پرهیز اشاره دارد و از ویژگی بارز اعتیاد به مواد مخدر است (Dong et al, 2017). زنان اغلب برای مقابله با احساس تنهایی و قطع ارتباط با دیگران، از مواد مخدر استفاده می‌کنند. سطوح بالای استرس روزانه، که اغلب ناشی از کار و مسئولیت‌های شخصی است، می‌تواند باعث مصرف مواد شود. خستگی مزمن می‌تواند منجر به افزایش میل به مصرف مواد شود. زنان ممکن است از داروها برای سرکوب گرسنگی یا مدیریت مشکلات مربوط به تصویر بدنی مرتبط با رژیم، استفاده کنند مصرف مواد مخدر می‌تولند نوعی از خودآزاری باشد که اغلب با عزت نفس پایین و میل به تناسب بدن در زنان ارتباط دارد؛ همچنین زنان ممکن است از مواد مخدر و داروها برای تغییر شکل یا اندازه بدن خود، به ویژه برای کاهش وزن استفاده کنند. (Clancy, 2016).

زنان در مقایسه با مردان در سنین پایین‌تر مصرف مواد را شروع می‌کنند که می‌تواند منجر به پیشرفت سریع‌تر اعتیاد شود در حالیکه مردان به دلیل فشار اجتماعی و نفوذ همسالان بیشتر احتمال دارد مواد مخدر مصرف کنند زنان به دلیل عوامل هورمونی و تفاوت‌های بیولوژیکی بیشتر مستعد عود اعتیاد هستند (McHugh et al, 2021; Fonseca et al, 2018).

پژوهشگران معتقدند بررسی عوامل مؤثر بر عود اعتیاد بر درک پویایی پیچیده درگیر در توسعه و پیشرفت آن بسیار مهم است (Nemati, 2020). انجام تحقیقات و مطالعات متعدد می‌تواند به شناسایی بهتر عوامل خطر و تمایز بین

عوامل علی و آسیب‌پذیری در برابر عود اعتیاد کمک کند. این رویکرد به درک جامع‌تری از تعامل پیچیده که به عود و بهبودی کمک می‌کند منجر شده و محققان می‌توانند با شناسایی عوامل مرتبط با عود تصویر دقیق‌تری از مکانیسم‌های زمینه‌ای ارائه نموده و به توسعه مداخلات و درمان‌های مؤثرتر برای افرادی که با عود دست‌وپنجه نرم می‌کنند کمک کنند (Broder et al, 2018; Elferink-Gemser, Te Wierike, & Visscher, 2018).

کارشناسان بر این باورند که از میان عوامل مؤثر بر عود اعتیاد، شخصیت و بررسی ویژگی‌های شخصیتی حائز اهمیت است. در تحقیقات انجام شده نشان داده شده است روان‌رنجورخویی و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده قابل‌توجهی برای عود بودند و خطر عود برای بیمارانی که وظیفه‌شناسی پایین و روان‌رنجورخویی بالایی داشتند، بیشتر بود. ارتباط این دو بعد گسترده شخصیتی با توسعه و حفظ اعتیاد موردبحث قرار گرفته و پیامدهای درمانی برای بیمارانی که دارای این عوامل خطر شخصیت هستند، تشریح شده است (Fisher, Elias, & Ritz, 1998; O'Leary, 2000).

اگرچه رابطه بین شخصیت و اعتیاد و عود در مطالعات متعدد موردبحث قرار گرفته است، اما رابطه بین سه‌گانه تاریک شخصیت و عود اعتیاد موردبحث قرار نگرفته است (Sadri Damirchi, Esrafiy, & Mesbahi, 2021). O'Leary, Demircioglu & Göncü Köse, 2021. سه‌گانه‌های تاریک به ویژگی شخصیتی به‌هم‌پیوسته اشاره دارد که با بدخواهی یا منفی‌گرایی مشخص می‌شود و شامل خودشیفتگی، ماکیاویلیسم و سایکوپات (روان پریش) می‌باشد. این ویژگی‌ها با فقدان همدلی، نفع شخصی و تمایل به دستکاری یا استثمار دیگران مشخص شده‌اند (Frothingham, 2023). خودشیفته‌ها تمایل دارند تصویری مثبت در ذهن دیگران از خود حفظ کنند. آنها اغلب حالت دفاعی دارند و مکالمات را بر موفقیت‌ها و دستاوردهای خود متمرکز می‌کنند. سایکوپات‌ها با رفتار ضد اجتماعی و عدم همدلی مشخص می‌شوند. آنها از نظر عاطفی سرد، تکانشی و مستعد ریسک کردن هستند. ماکیاویلیست‌ها استثمارگر و فریبکار هستند. آنها به شدت بر منافع شخصی متمرکزند و فاقد احساسات

این مواد خطر عود در افراد روان‌پریش افزایش می‌یابد (Bhattacharyya, 2023).

اما آنچه باید به آن توجه کرد این است که رابطه ویژگی‌های تاریک شخصیت و عود اعتیاد یک ارتباط خطی ساده نیست و به نظر می‌رسد عوامل دیگری در این رابطه نقش دارند در این خصوص می‌توان گفت افراد با شخصیت تاریک به دلیل مشکلاتی که در همدلی و تعامل اجتماعی دارند دیگران تمایلی به برقراری ارتباط با آنها ندارند؛ لذا ایجاد ارتباط واقعی با دیگران را برای آنها چالش‌برانگیز می‌کند (Kjeldgaard-Christiansen et al, 2021). بنابراین افراد دارای شخصیت‌های تاریک توسط دیگران طرد شده و دیگران علاقه‌ای به رابطه با آنها ندارند (Basu, 2017). نتایج تحقیقات نشان می‌دهد این احساس انزوا و قطع ارتباط، احتمال عود را افزایش می‌دهد. این مسائل می‌تواند روند بهبودی را پیچیده‌تر کرده و خطر عود را افزایش دهد (Sitorus & Purba, 2018). از عواقب این احساسات منفی یعنی طردشدگی و انزوا افزایش احساس تعلق خنثی‌شده و ادراک بار بودن است (Brown et al, 2019).

ادراک بار بودن به این باور اشاره دارد که اگر فرد مرده بود وضعیت دیگران بهتر بود. این احساس می‌تواند ناشی از این تصور باشد که فرد باری بر دوش دیگران است (le et al, 2018). از دیدگاه تکاملی، ادراک بار بودن نسبت به خویشاوندان ممکن است انگیزه‌های حفظ خود را از بین ببرد. این دیدگاه نشان می‌دهد که افرادی که احساس می‌کنند باری برای خانواده‌شان هستند، به احتمال زیاد درگیر رفتارهای اعتیادآور به عنوان مکانیسم مقابله یا فرار از بار درک شده باشند (Joiner, et al 2002). تئوری بین فردی - روان‌شناختی معتقد است افرادی که احساس سرشار بودن دارند، احتمال زیاد درگیر رفتارهای اعتیادآور به عنوان راهی برای مقابله با درد عاطفی و احساس ناامیدی مرتبط با این ادراک می‌شوند (Joiner et al, 2000). افرادی که احساس می‌کنند سرشار خانواده خود هستند، ممکن است از رفتارهای اعتیادآور به عنوان مکانیزم مقابله‌ای برای مقابله با درد عاطفی و احساس گناه مرتبط با این ادراک استفاده کنند. این می‌تواند منجر به یک چرخه

هستند و اغلب برای رسیدن به اهداف خود از فریب استفاده می‌کنند. همچنین نگاه بدبینانه‌ای به جهان دارند و مایلند بی‌رحمانه دیگران را استثمار کنند (Mondanaro & Nicholas-Curnutte, 2023). نتایج تحقیقات نشان داده‌اند افراد ماکیاولیسم به دلیل تمایل بر حفظ قدرت و کنترل که ممکن است در اثر مصرف مواد مختل شود تلاش می‌کنند از مواد مخدر دوری کنند. در حالی که احتمال افزایش مصرف مواد مخدر با خودشیفتگی و روان‌پریشی افزایش می‌یابد اما با شخصیت ماکیاولیسم همبستگی منفی دارد (Moraes et al, 2023) ; (Kircaburun et al, 2021).

اما در ارتباط با عود اعتیاد مساله پیچیده‌تر می‌شود؛ افراد ماکیاولی ممکن است عود را به طرق مختلف تجربه کنند. به عنوان مثال، آنها معمولاً عود را به صورت کوتاه تجربه می‌نمایند؛ اما به سرعت کنترل را به دست می‌آورند. از طرف دیگر، آنها ممکن است یک عود را تجربه کنند که بازگشت طولانی مدت به رفتار اعتیادآور است (Steckler, Witkiewitz & Marlatt, 2013). افراد خودشیفته تصور آسیب‌ناپذیر بودن دارند که می‌تواند آنها را به این باور برساند که از اثرات منفی اعتیاد مصون هستند. این افراد با ویژگی‌های آسیب‌پذیر، ممکن است به دلیل حساسیت مفرط به انتقاد، شرم و احساس بی‌کفایتی دوباره عود کنند همچنین به دلیل عدم همدلی و تمایل به انجام رفتارهای مخاطره‌آمیز بدون در نظر گرفتن عواقب، عود را تجربه می‌کنند. (Ronningstam & Baskin, 2016 ; Sommers, 2013). رفتارهای مخاطره‌آمیز همچنین منجر به رفتارهای ناسازگارانه و در موقعیت‌هایی که فرد احساس تنیدگی می‌کند احتمال انجام رفتارهای ناسازگارانه را افزایش می‌دهد که یکی از این رفتارها گرایش به اعتیاد است (Zare, Kangavari, Aliakbaridehkordi, 2019). خطر عود اعتیاد در افراد مبتلا به روان‌پریشی زیاد است. چندین مطالعه ارتباط قوی بین مصرف مداوم مواد و افزایش خطر عود در اختلالات روان‌پریشی مشاهده شده است (Schoeler, 2016; Malla et al, 2007). ارتباط بین مصرف مواد و علائم روان‌پریشی نشان‌دهنده یک ارتباط علی است، با مصرف

جلوگیری از عود اعتیاد کمک کند. داشتن هدف، پذیرش و حمایت برای افراد معتاد، می‌تواند به ایجاد این حس کمک کند (Penfold & Ogden, 2023).

باتوجه به نتایج پژوهش‌ها در زمینه مشکلات افراد باشخصیت تاریک در زمینه روابط اجتماعی و عدم دریافت حمایت اجتماعی و روابط منفی با دیگران (Haghighi et al, 2018) که می‌تواند زمینه‌ساز ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی شود و به دنبال آن به نظر می‌رسد عود اعتیاد افزایش یابد. با مطالعه پیشینه پژوهشی هیچ پژوهشی در این خصوص انجام نشده است همچنین شواهدی نشان داده که زنان در معرض سو استفاده توسط افرادی هستند که خدمات درمانی در زمینه اعتیاد ارائه می‌دهند قرار دارند و اشاره می‌کند که نیاز به یک رویکرد تخصصی جدید برای درمان عود اعتیاد زنان است که آنها را ایمن نگه دارد در واقع برای اینکه زنان بتوانند بهترین شانس را برای بهبودی داشته باشند کشف عوامل مربوط به عود و ارائه مراقبت‌های ویژه جنسیتی توصیه می‌شود (Griffith & France, 2019). همچنین زنان در برنامه‌های درمان مواد مخدر و الکل در سطح جهانی به دلیل نابرابری‌های اجتماعی - اقتصادی و انگ، کمتر برای درمان اعتیاد حضور پیدا می‌کنند همچنین به دلیل وجود این تفکر که زنان مواد مخدر را به جای نقش‌های سنتی زنانه انتخاب کرده‌اند بیشتر نادیده گرفته می‌شوند و حتی پیامدهای اجتماعی و مجازات به جای درمان برای بازدارندگی استفاده می‌شود (Shay, 2022) همچنین عود اعتیاد در آنان بیشتر و تحت تأثیر عوامل متعدد و پیچیده است (McHugh, et al 2016, Fonseca et al 2021, Clancy; 2016). تحقیقات بیشتری برای تعیین اینکه آیا افرادی که دارای ویژگی‌های سه‌گانه تیره هستند، در مقایسه با افراد فاقد این ویژگی‌ها در معرض خطر بیشتری برای عود پس از درمان اعتیاد هستند یا خیر، مورد نیاز است (Jauk & Dieterich, 2019). باتوجه به آنچه گفته شد ضرورت بررسی عود اعتیاد در زنان و عوامل مرتبط با آن بسیار مهم تلقی شده به همین دلیل در پژوهش حاضر به آزمون و مدلیابی عود اعتیاد زنان در رابطه با صفات تاریک شخصیت با در نظر گرفتن نقش میانجی ادراک بار بودن و احساس تعلق اجتماعی خنثی پرداخته شده است.

معیوب، از رفتن به طرف اعتیاد و ادراک بار بودن شود و مشکلات فرد را تشدید کند (Van Orden et al, 2006). همچنین به نظر می‌رسد انتظارات غیرواقعی از طرف خانواده یا جامعه، انگ اعتیاد، و مرزهای ارتباطی مختل شده بین فرد معتاد و خانواده‌اش شود و منجر به ادراک بار بودن شده و مانع بهبودی می‌شوند (Razaghi, 2023). تحقیقات نشان داده‌اند فراوانی مصرف مواد به ادراک بار بودن مربوط می‌شود (Baer, Tull, & Gratz, 2022).

مساله دیگر در ارتباط با عود اعتیاد این است افراد باشخصیت تاریک باتوجه به رفتارهای فاقد همدلی و ضد اجتماعی و خودخواهانه ممکن است فاقد حمایت اجتماعی باشند و احساس تعلق اجتماعی برای حفظ بهبودی خود نداشته باشند؛ بنابراین درمان را ترک کرده و به محیط‌هایی بازمی‌گردند که مصرف مواد در آن هنجار است و به دنبال آن بیشتر در معرض خطر برای عود قرار می‌گیرند. احساس عدم تعلق اجتماعی یک عامل خطر مهم برای عود اعتیاد محسوب می‌شود و تحقیقات به طور مداوم نشان داده است که احساس قوی تعلق در یک جامعه حمایتگر برای حفظ بهبودی از اعتیاد بسیار مهم است (Penfold & Ogden, 2023).

احساس تعلق خنثی شده به نیاز برآورده نشده برای تعلق داشتن به یک گروه اجتماعی اشاره دارد و احساس طرد که شامل قطع عمدی روابط و کاهش ارزش رابطه است، می‌تواند به طور قابل توجهی بر احساس تعلق و سنگینی درک شده تأثیر بگذارد (Cheek et al, 2020). تحقیقات نشان می‌دهند احساس تعلق یک عامل بسیار مهم در بهبود اعتیاد است. افرادی که احساس تعلق قوی در یک جامعه حمایتی را تجربه می‌کنند کمتر احتمال دارد دوباره به اعتیاد بازگردند. این مساله به دلیل این است که احساس تعلق حس ارتباط و اعتبار را ایجاد می‌کند که می‌تواند به افراد کمک کند تا بر چالش‌های عاطفی و روانی مرتبط با اعتیاد غلبه کنند (Penfold & Ogden, 2023).

نتایج تحقیقی که نمونه آن آتش‌نشانان بودند نشان داد در معرض خطر مصرف، به صورت مشکل ساز با ادراک شده سر بار بودن و تعلق خنثی شده رابطه دارد (Gallyer et al, 2018). حس تعلق از طریق ارتباطات اجتماعی مانند خانواده، دوستان یا گروه‌های اجتماعی نیز می‌تواند به

فرضیه‌ها

- ادراک بار بودن، تاثیر شخصیت تاریک بر عود اعتیاد را میانجی گری می کند.
- احساس تعلق پذیری خنثی، تاثیر شخصیت تاریک بر عود اعتیاد را میانجی گری می کند.
- شخصیت تاریک بر عود اعتیاد تاثیر دارد.
- ادراک بار بودن بر عود اعتیاد تاثیر دارد.
- تعلق پذیری خنثی بر عود اعتیاد تاثیر دارد.

پیشینه پژوهش

در پژوهش صورت گرفته در داخل کشور توسط Asgari, Pourshahbaz, & Farhoodian, (2011) بررسی ابعاد شخصیتی کلونینجر اثرگذار در عود اعتیاد ۲۱۰ معتاد پرداختند. نتایج نشان داد بیمارانی که عود داشتند در مقایسه با گروه غیر عود، در ابعاد نوجویی و خطر پذیری نمره بالاتر و در ابعاد خود جهت دهی و همکاری نمره پایین تری به دست آوردند. در ابعاد شخصیتی پشتکار و پاداش خواهی بین دو گروه تفاوتی دیده نشد.

در پژوهش دیگر که توسط Arabab, Mirzahoseini & Monirpour (2020) با هدف تبیین مدل عود مصرف مواد بر اساس آسیب‌های دوران کودکی، با در نظر گرفتن نقش میانجی بیگانگی روابط موضوعی، سازمان شخصیت مرزی و افسردگی در گروهی از معتادان تحت درمان بود؛ یافته‌ها نشان داد میان متغیرهای آسیب‌های کودکی، بیگانگی روابط موضوعی، سازمان شخصیت مرزی و افسردگی با عود مصرف مواد به صورت مستقیم و غیرمستقیم رابطه وجود دارد.

در پژوهشی که توسط Zare, Kangavari & Aliakbaridehkordi (2019) روی ۳۲۰ دانشجوی انجام شد نشان داد گرایش به اعتیاد با ویژگی‌های شخصیتی ملنند ادراک خطر رابطه دارد. افراد با ادراک خطر کمتر احتمال اینکه به اعتیاد گرایش پیدا کنند بیشتر است در پژوهش دیگری که توسط Arabab, Mirzahoseini & Monirpour (2020) با هدف پیش‌بینی عود مصرف مواد بر اساس روابط موضوعی در معتادان مرد تحت درمان با متادون و سازمان یافتگی شخصیت بود. نتایج تحلیل

نشان داد عود مصرف مواد با سازمان شخصیت و سبک‌های دلبستگی رابطه دارد. همچنین سردرگمی، مکانیسم‌های دفاعی، شخصیت سازمان یافتگی و روابط موضوعی می‌توان میزان آسیب پذیری در ارتباط با عود را پیش‌بینی کند. همبستگی معنی‌داری وجود دارد و احساس تعلق کاهش میل به قمار را پیش‌بینی می‌کند.

Arabshahi et al (2023) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ترومای دوران کودکی و عدم حمایت اجتماعی درک شده با احتمال بیشتر عود مرتبط است. معتادانی که حوادث نامطلوب دوران کودکی را تجربه کردند و حمایت اجتماعی پایینی داشتند، بیشتر در معرض عود بودند.

در پژوهشی که توسط Joolaei, et al (2014) در ارتباط با عود اعتیاد انجام شد نتایج نشان داده شد همسران مردان معتاد، به‌ویژه در ایران انزوای اجتماعی را تجربه می‌کنند که بار روانی را تشدید می‌کند. آنها نیاز شدیدی به حمایت عاطفی برای مقابله با استرس ناشی از سوءمصرف مواد همسرانشان ابراز می‌کنند نتایج نشان داد علاوه بر فرد معتاد، لازم است به اعضای خانواده معتادان خدمات حمایتی ارائه شود.

در پژوهش‌های خارجی نتایج پژوهش (Fisher, Elias, Ritz, 1998) نشان داد روان‌رنجورخویی و وظیفه‌شناسی پایین پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای عود اعتیاد هستند. بیمارانی که از نظر روان‌رنجورخویی نمره بالا و در وجدان کاری نمره پایینی داشتند، بالاترین خطر عود را پس از درمان تجربه کردند همچنین اختلالات شخصیتی خاص مانند اختلالات شخصیت ضداجتماعی، مرزی، اجتنابی و وابسته با نرخ بالاتری از عود اعتیاد مرتبط بود. افراد با این ویژگی‌های شخصیتی ناسازگار، بیشتر مستعد عود بودند. (Miller 1991) در مطالعه خود به این نتیجه رسید که تکانشگری/بازداری و عاطفه منفی/روان رنجوری ویژگی‌های شخصیتی بودند که معمولاً در مصرف کنندگان مواد دیده می‌شد و با افزایش خطر عود مرتبط بود. ناتوانی در تنظیم هیجانات و تکانه‌ها احتمال عود در این افراد را افزایش می‌دهد. همچنین Riegel, Schlosserova & Zbornik (2022) در مطالعه روی ۴۲۱ بیمار مبتلا به اعتیاد در محدوده سنی ۱۸ تا ۷۵

پایه این موضوع می‌توان اعلام کرد که چون تحلیل معادلات ساختاری در برخی جنبه‌ها کاملاً مرتبط با رگرسیون چندمتغیری است، تعداد ۱۵ مورد به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شده در تحلیل معادلات ساختاری غیر منطقی نیست. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه زنان دچار عود که به مراکز ترک اعتیاد مراجعه کرده بودند در سال ۱۴۰۲ می‌باشد. طبق نظر لوهین (۱۹۹۲) برای مدل‌هایی با دو یا چهار عامل پژوهشگر باید دست کم ۱۰۰ مورد یا بیشتر از آن مثلاً ۲۰۰ مورد را بررسی کند. لذا در پژوهش حاضر با در نظر گرفتن احتمال مخدوش شدن پرسشنامه‌ها ۲۵۰ نفر در نظر گرفته شد که پرسشنامه‌های ۵۰ نفر به دلیل مخدوش شدن کنار گذاشته شد بنابراین ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. اما برای کاهش خطا، ملاک‌های ورود و خروج در نظر گرفته شد. ملاک ورود به این پژوهش: (۱) داشتن سابقه حداقل یکبار عود اعتیاد (۲) سن ۲۵ تا ۴۵ سال، (۳) تمایل به پر کردن پرسشنامه‌ها و (۴) توانایی خواندن و نوشتن بود. معیارهای خروج (۱) مصرف داروهای روانگردان، (۲) داشتن معلولیت جسمی (۳) عدم تمایل به پر کردن پرسشنامه‌ها بود. همچنین اهداف پژوهش برای مشارکت‌کنندگان توضیح داده شد و از آنها خواسته شد با دقت به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند.

پرسشنامه عود اعتیاد

این پرسش‌نامه با محوریت ولع مصرف به عنوان یک حالت انگیزشی توسط فرانکن و همکاران (۲۰۰۰) طراحی شده است و می‌تواند ولع مصرف مواد را تشخیص دهد. این پرسش‌نامه شامل ۱۴ سؤال است و بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۷) است. فرانکن و همکاران (۲۰۰۰) اعتبار کلی این پرسش‌نامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش نموده است. حداقل نمره ۱۴ و حداکثر نمره ۹۸ می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در پژوهش حاضر ۰/۷۷ بدست آمد.

پرسشنامه نیازهای بین فردی

پرسشنامه نیازهای بین فردی جهت بررسی تعلق خنثی و ادراک بار بودن توسط (Kimberly, et al (2012 ساخته

ارتباط بین درجه کلی اختلال در عملکرد شخصیت و عود به اعتیاد را نشان دادند.

نتایج پژوهش (Karakoula & Triliva (2016 نشان داد افراد خودشیفته، آسیب‌پذیری بیشتری در مورد اعتیاد و بازگشت به آن تجربه می‌کنند که می‌توان علت آن را مشکل در روابط بین فردی و مشکلات روانی آنان مرتبط دانست.

(Penfold & Ogden (2023 مطالعه‌ای باهدف بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و تعلق اجتماعی، و ارزیابی نقش جمعیت‌شناختی در پیش‌بینی بهبودی اعتیاد به قمار بررسی کردند. شرکت‌کنندگان شامل ۶۰ نفر بودند. نتایج، یک همبستگی بالا اما نه کامل بین حمایت اجتماعی و تعلق را نشان داد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی است و از آنجاکه این تحقیق به آزمون و مدل‌یابی عود اعتیاد در رابطه با صفات شخصیت با نقش میانجی احساس بار بودن و احساس تعلق خنثی می‌پردازد، تحقیقی کاربردی محسوب می‌شود. همچنین از روش پیمایشی در قالب پرسش‌نامه برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. برای اجرا ضمن اخذ مجوز لازم برای انجام پژوهش به مرکز ترک اعتیاد مراجعه شد و مجوز ارائه گردید. ابتدا هدف خود را بیان و ضمن بیان ضرورت انجام پژوهش و توضیحات لازم در مورد پاسخگویی به پرسش‌نامه‌ها به افراد دچار عود اعتیاد پرداخته شد و از آنها خواسته شد که به سؤالات پاسخ دهند و این اطمینان به آنها داده شد که کلیه پاسخ‌نامه‌ها نزد محقق امانت خواهد ماند و نتایج تنها در راستای کاربرد تحقیقاتی استفاده خواهد شد. باتوجه به اینکه در پژوهش حاضر از روش معادلات ساختاری استفاده شده است در این نوع پژوهش تعداد نمونه بایستی، ۲/۵ تا ۷ برابر تعداد گویه‌ها باشد (Kline, 2015) در خصوص حجم نمونه، شایان ذکر است که در تحلیل استیونس (Momeni, al, 2021) با در نظر گرفتن ۱۵ مورد برای هر متغیر پیش‌بین در تحلیل رگرسیون چندگانه با روش معمولی کمترین مجزورات استاندارد را که قاعده سرانگشتی خوب اعلام کرده است. بر

شده است (Mitchell, et al. 2020). این پرسشنامه دارای چندین نسخه (۱۰، ۱۵، ۱۲، و ۱۸ سؤالی است) طبق گزارش Hill نسخه ۱۰ و ۱۵ سؤالی بهترین میزان اعتبار درونی و تناسب با مدل تحلیل عاملی اکتشافی را دارند. نسخه ۱۵ سؤالی این مقیاس، به صورت خودگزارشی از شرکت کنندگان می‌خواهد که بهترین گزینه ممکن را متناسب با باورهای خود در مورد اینکه در حال حاضر تا چه میزان باورهایشان درباره اینکه در حال حاضر تا چه حد با دیگران در ارتباط هستند (تعلق پذیری) و چه میزانی فکر می‌کنند که سربار دیگران هستند (ادراک بار بودن) را در یک مقیاس لیکرتی ۷ درجه‌ای از (۷) = مطمئنم و (۱) هرگز مشخص کنند. از ۱۵ مورد سؤالات پرسشنامه ۹ مورد مربوط به تعلق پذیری و ۶ مورد مربوط به ادراک بار بودن است که نمره‌گذاری به صورت معکوس است نمره بالاتر در این مقیاس به معنای ادراک سربار بودن و تعلق پذیری خنثی بیشتر است؛ بنابراین نمرات بالا در تعلق پذیری خنثی نشانگر باور فرد بر این است که او در تعاملات اجتماعی منشأ مشکلات و آسیب‌ها برای اطرافیان خود است در ضمن اعتبار درونی (۰/۹۰) گزارش شده است. در نمونه ایرانی همچنین از میان ۱۵ سؤالات پرسشنامه سؤال ۱۱ و ۱۲ به خاطر بار عاملی، تحلیل عامل تأییدی، سه سؤال از پرسشنامه کنار گذاشته شدند (Kiani et al. 2019). ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای ادراک بار بودن ۰/۷۹ و برای احساس تعلق خنثی ۰/۷۴ بدست آمد.

پرسشنامه صفات تاریک شخصیت

جنیسون و ویستر (۲۰۱۰) به منظور تهیه نسخه کوتاهی برای سنجش صفات تاریک شخصیت این پرسشنامه را

ساختند. ۱۲ گویه دارد و از پاسخ دهندگان خواسته می‌شود میزان تناسب گویه‌ها با وضعیت خود را در مقیاسی هفت درجه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۷) درجه بندی کنند. در این مقیاس هر کدام از سه صفت تاریک شخصیت با چهار گویه سنجیده می‌شود. ضرایب آلفای کرونباخ مقیاس برای خرده مقیاس ماکیاولیستی، سایکونیک و خودشیفتگی به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۶۸ و ۰/۸۱ بدست آمد (Ghomrani al, 2015). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ مقیاس برای خرده مقیاس ماکیاولیستی، سایکوپات و خودشیفتگی به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۶۵ و ۰/۷۰ بدست آمد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی سن در بین جامعه مورد پژوهش نشان داد که از ۲۲۰ نفر ۱۲/۰ مربوط به سن ۲۵ تا ۳۰ سال، ۲۳/۰ مربوط به سن ۳۰ تا ۳۵، ۲۹/۰ مربوط به سن ۳۵ تا ۴۰ و ۳۶/۰ مربوط به سن ۴۰ تا ۴۵ بود. یافته‌های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی وضعیت تاهل در بین جامعه مورد پژوهش نشان داد که از ۲۲۰ نفر مورد پژوهش، ۲۱/۰ مجرد، ۳۶/۰ به متاهل، ۴۰/۰ مطلقه و ۳/۰ همسر فوت شده بودند. یافته‌های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی میزان تحصیلات در بین جامعه مورد پژوهش نشان می‌دهد که از ۲۲۰ نفر مورد پژوهش، ۱۸/۰ سیکل و کمتر، ۴۴/۰ درصد مربوط به دیپلم، ۱۱/۰ فوق دیپلم، ۲۳/۰ لیسانس و ۴/۰ فوق لیسانس بودند.

جدول ۱. توصیف متغیرهای پژوهش (عود اعتیاد، ادراک بار بودن، تعلق پذیری خنثی و شخصیت تاریک)

متغیر	مولفه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
عود اعتیاد		۶۸/۲۷	۳/۴۷	۱/۳۴	۱/۵۶
ادراک سربار بودن		۱۶/۴۱	۲/۳۳	۱/۵۱	۱/۳۹
تعلق پذیری خنثی		۱۴/۷۳	۲/۳۳	۱/۷۲	-۱/۴۲
شخصیت تاریک	شخصیت ماکیاولی	۹/۲۰	۳/۱۱	۱/۸۳	-۱/۲۸

شخصیت سایکوتیک	۱۴/۳۲	۴/۲۷	۱/۴۴	-۱/۶۰
شخصیت خود شیفته	۱۲/۹۸	۲/۶۶	-۱/۰۹	-۱/۵۸

در جدول ۱ میانگین متغیرها گزارش شده است. همچنین چولگی و کشیدگی کلیه متغیرها بین -۲ تا +۲ می باشد که نشان دهنده نرمال بودن پراکندگی نمره ها می باشد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی مرتبه صفر متغیرهای مشاهده شده پژوهش

مولفه	۱	۲	۳	۴	۵	۶
عود اعتیاد	۱					
ادراک بار بودن	۰/۴۶**	۱				
احساس تعلق خنثی	۰/۳۳**	۰/۷۶**	۱			
شخصیت ماکیاویلی	۰/۲۹**	۰/۱۹**	۰/۳۶**	۱		
شخصیت سایکونیک	۰/۵۱**	۰/۶۲**	۰/۷۳**	۰/۳۰**	۱	
شخصیت خودشیفته	۰/۴۳**	۰/۴۷**	۰/۴۹**	۰/۲۸**	۰/۵۲**	۱

*p<0/05, **p<0/01

خود شیفته ۰/۴۳ رابطه مثبت و معناداری ($r = 0.01$) می باشد.

برای آزمون روابط بین متغیرها از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. ابتدا جهت تعیین برازش کلی، شاخص های برازش مدنظر قرار گرفت که در جدول ۳ گزارش شده است

همانطور که در جدول فوق مشاهده می شود بین همه مولفه های تحقیق رابطه معناداری برقرار است. بین عود اعتیاد و ادراک بار بودن ۰/۴۶، بین عود اعتیاد و احساس تعلق خنثی ۰/۳۳، بین عود اعتیاد و شخصیت ماکیاویلی ۰/۲۹، عود اعتیاد و شخصیت سایکوتیک ۰/۵۱، عود اعتیاد و شخصیت

جدول ۳. شاخص های برازش مدل پژوهش

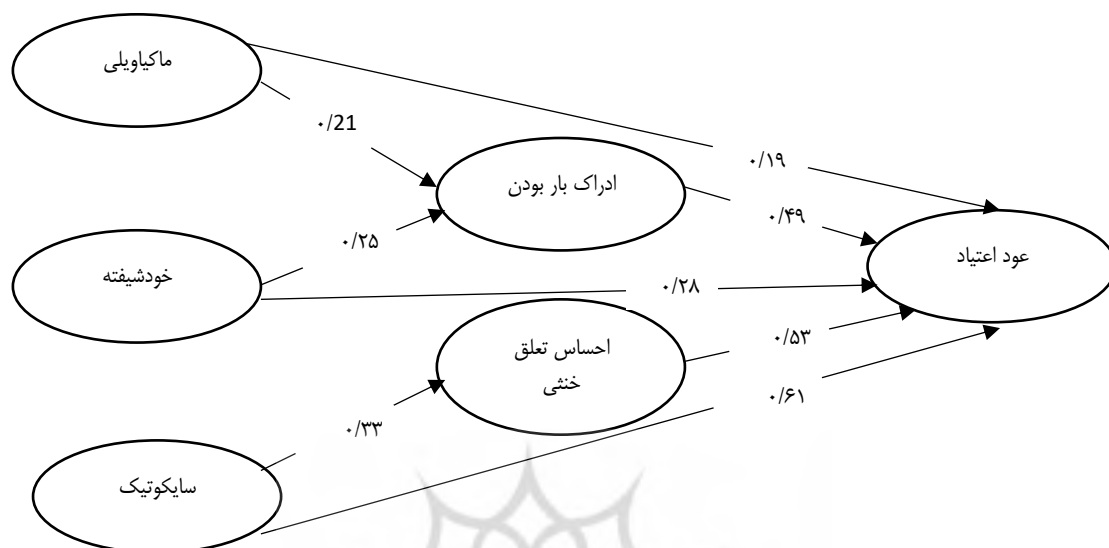
شاخص	مقادیر قابل قبول (مطلوب)	مقدار بدست آمده
کای اسکور نسبی	< ۳	۲/۵۳
SRMR	< ۰/۱	۰/۰۵
NFI	> ۰/۹	۰/۹۴
d-ULS	< ۰/۹۵	۰/۷۱
d-G	< ۰/۹۵	۰/۷۳
Gof	نزدیک به عدد ۱	۰/۸۰

سایکونیک بر عود اعتیاد بیشتر از ۱/۹۶ است و به معنای تأیید رابطه است. همچنین مقدار آماره t مربوط به اثر ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی بر عود اعتیاد بیشتر از ۱/۹۶ است و به معنای تأیید رابطه است؛ لذا می توان گفت متغیر

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می شود مقادیر بدست آمده از برازش مدل مورد قبول است و بنابراین برازش مدل تأیید می شود. همان طور که در شکل ۱ مشخص است مقدار آماره t مربوط به اثر شخصیت خود شیفته، ماکیاویلی و

به منظور حصول اطمینان از نتیجه بدست آمده برای فرضیه اصلی، به کمک آزمون سوبل نیز این فرضیه را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم.

ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی قادر است به‌عنوان یک متغیر میانجی در رابطه بین سه‌گانه تاریک شخصیت با عود اعتیاد نقش ایفا کند

جدول ۴. نتیجه آزمون سوبل برای فرضیه اصلی

نتیجه	سطح معنی داری	آماره سوبل	
تایید	۰/۰۰۱	۲/۸۷	شخصیت خود شیفته ← احساس بار بودن ← عود اعتیاد
تایید	۰/۰۰۱	۱/۹۹	شخصیت ماکیاویلی ← احساس بار بودن ← عود اعتیاد
تایید	۰/۰۰۱	۲/۳۳	شخصیت سایکوپتیک ← احساس بار بودن ← عود اعتیاد
تایید	۰/۰۰۱	۲/۶۹	شخصیت خود شیفته ← احساس تعلق خنثی ← عود اعتیاد
تایید	۰/۰۰۱	۲/۰۲	شخصیت ماکیاویلی ← احساس تعلق خنثی ← عود اعتیاد
تایید	۰/۰۰۱	۲/۶۳	شخصیت سایکوپتیک ← احساس تعلق خنثی ← عود اعتیاد

معناداری وجود دارد این نتایج با نتایج تحقیقات Steckler, Ronningstam & Witkiewitz & Marlatt (2013), Baskin-Sommers (2013), Ronningstam, Kircaburun, et al. (2021) همسو و با مطالعه (2016) همسو بود. در ارتباط با تبیین یافته بدست آمده می‌توان گفت که چون افراد دارای شخصیت تاریک با بدخواهی یا منفی‌گرایی مشخص می‌شوند و در دیگران احساس استثمار دیگران ایجاد می‌نمایند (Frothingham, 2023) افراد خودشیفته‌ها حالت دفاعی به خود می‌گیرند و بر موفقیت‌ها و دستاوردهای خود متمرکز می‌شوند و دیگران را نادیده می‌گیرند. سایکوپات‌ها هم از نظر عاطفی سرد، تکانشی و

خروجی مدل‌های مربوط به آزمون این فرضیه در شکل (۴) نشان داده شده است مقدار آماره t مربوط به اثر سه‌گانه‌های شخصیت تاریک بر عود اعتیاد با ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی بیشتر از ۱/۹۶ است و به معنای تایید رابطه می‌باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر باهدف آزمون و مدل‌یابی عود اعتیاد و ویژگی‌های شخصیت تاریک با نقش میانجی احساس تعلق اجتماعی خنثی و احساس بار بودن انجام شد. نتایج نشان داد بین عود اعتیاد و شخصیت تاریک ارتباط مثبت و

2002) و فرد با درگیری در رفتارهای اعتیادآور سعی می‌کند از درد عاطفی و احساس ناامیدی بکاهد (Joiner et al, 2009).

همچنین وقتی افراد احساس می‌کنند از آنان انتظارات غیرواقعی دارند بازگشت از اعتیاد را به راهی برای عدم رویارویی با احساس ناتوانی خود انتخاب کنند. موارد یاد شده و انگ اعتیاد، و مرزهای ارتباطی مختل شده بین فرد معتاد و خانواده‌اش به ادراک بار بودن را افزایش داده مانع بهبودی می‌شود (Razaghi 2023).

نتایج پژوهش حاضر نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار بین عود اعتیاد و احساس تعلق خنثی بود نتایج بدست آمده با نتایج مطالعات (Gallyer et al, 2018; Penfold, 2023) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد از طریق ارتباطات اجتماعی مانند خانواده، دوستان یا گروه‌های اجتماعی حس هدف، پذیرش و حمایت می‌کنند که می‌تواند به جلوگیری از عود اعتیاد کمک کند (Penfold & Ogden, 2023). افرادی که احساس تعلق قوی در یک جامعه حمایتی را تجربه می‌کنند حس ارتباط و اعتبار می‌کنند که می‌تواند به افراد کمک کند تا بر چالش‌های عاطفی و روانی مرتبط با اعتیاد غلبه کنند (Penfold & Ogden, 2023). از آنجا که افراد با شخصیت تاریک دچار مشکل در روابط اجتماعی هستند عدم حمایت اجتماعی و روابط منفی با اعضای خانواده منجر به عود اعتیاد شود (Haghighi et al, 2018). این افراد در روابطشان با دیگران دچار اضطراب، احساس خشم و احساس حقارت هستند و نمی‌توانند با دیگران تعامل موثر و شایسته‌ای داشته باشند و از تمایلات دیگران آگاهی چندانی ندارند (Zare et al, 2020).

این ویژگی‌های و واکنشها در انزوا و طرد شدگی آنها اثر گذار است.

در کل نتایج نشان داد بین عود اعتیاد و ویژگی‌های شخصیت تاریک رابطه وجود دارد و ادراک بار بودن و احساس تعلق خنثی می‌تواند این ارتباط را میانجی کند. این نتایج با مطالعات (Gallyer et al, 2022; Penfold & Ogden, 2023) همسو بود. نتایج به این صورت بود که عود اعتیاد در شخصیت‌های تاریک با افزایش احساس بار بودن و

مستعد ریسک کردن هستند. ماکیاولیست‌ها استثمارگر و فریکار هستند و به شدت بر منافع شخصی متمرکزند و فاقد احساسات هستند (Mondanaro & Nicholas, 2023). ویژگی‌های شخصیتی این افراد می‌تواند در افزایش عود موثر باشد مثلاً افراد ماکیاولی چون تمایل به کنترل دارند سعی می‌کنند عود را به طرق مختلف تجربه کنند. لذا آنها معمولاً عود را بصورت کوتاه تجربه کرده به سرعت کنترل را به دست می‌گیرند. اما ممکن است همین تجربه، منجر به بازگشت طولانی مدت به رفتار اعتیاد آور شود (Steckler, Witkiewitz & Marlatt, 2013). افراد خودشیفته به دلیل تصور آسیب‌ناپذیر بودن به مصرف مواد و عود روی می‌آورند باور آنها مبنی بر مصون بودن از آسیب در برابر اعتیاد احتمال بازگشت به مصرف مواد را در آنها افزایش می‌دهد همچنین این افراد با ویژگی‌های آسیب‌پذیر شخصیت تاریک، ممکن است به دلیل حساسیت مفرط به انتقاد، شرم و احساس بی‌کفایتی دوباره عود کنند (Ronningstam & Baskin-Sommers, 2016; Ronningstam, 2013;). خطر عود اعتیاد در افراد مبتلا به روان‌پریشی زیاد است (Schoeler, 2016; Malla et al, 2007). ارتباط بین مصرف مواد و علائم روان‌پریشی نشان‌دهنده یک ارتباط علی است، یعنی افراد روان‌پریش به دلیل مشکلات روانی و رفتاری بیشتر مستعد عود هستند (Bhattacharyya, 2023). بنابراین می‌توان گفت از یک طرف تصویری که فرد از خود دارد مانند آسیب‌ناپذیر بودن، احساس توانایی کنترل بر اعتیاد و یا احساس بی‌کفایتی منجر به افزایش احتمال عود در افراد با شخصیت تاریک می‌شود.

نتایج نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار بین عود اعتیاد و ادراک بار بودن بود وجود داشت نتایج بدست آمده با نتایج مطالعات (Gallyer et al, 2022; Baer Tull & Gratz, 2018; Razaghi et al, 2023; Van Orden et al, 2006) همسو است و هیچ مطالعه ناهم‌سویی مشاهده نشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت ادراک بار بودن نسبت به خویشاوندان ممکن است انگیزه‌های حفظ خود را از بین ببرد این رفتارهای اعتیادآور را به‌عنوان مکانیزم مقابله یا فرار از بار درک شده باشند استفاده کنند (Joiner et al,

احساس تعلق خنثی افزایش یافت. در واقع با افزایش احساس بار بودن و احساس تعلق خنثی احتمال عود در شخصیت‌های تاریک افزایش می‌یابد. در تبیین این یافته می‌توان گفت اشخاص دارای شخصیت تاریک با ویژگی‌های منفی دیگران را از خود دور می‌کنند که در نتیجه کمتر از حمایت اجتماعی دیگران برخوردار شده و همچنین به دلیل مشکلات که برای دیگران ایجاد می‌کنند ممکن است دیگران آنها را طرد کرده و حتی ترجیح دهند آنان را از زندگی خود حذف نمایند این مسائل احساس سربار بودن را در افراد افزایش می‌دهد؛ لذا فرد به دلیل نداشتن مهارت‌های برقراری رابطه و نداشتن مهارت‌های حل مسئله راه گریز از وضعیت موجود را در مصرف مواد می‌جوید و حتی زمانی که ترک می‌کند؛ چون همچنان با چالش‌های قبلی روبروست و از حمایت و توجه دیگران محروم است باز هم را گریز از تجربیات تلخ عاطفی و اجتماعی را در بازگشت مجدد به مواد می‌لذا رفتارهای اعتیادآور به‌عنوان مکانیزم مقابله یا فرار از وضعیت درآوری است که فرد دائماً تجربه می‌کند.

باتوجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت در ارتباط با عود اعتیاد زنان دارای شخصیت تاریک، یک‌چرخه معیوب وجود دارد که در صورت حذف یک حلقه، جهت این چرخه تغییر خواهد کرد. منظور آن است که از یک‌طرف افراد باشخصیت تاریک، برای تسکین دردهای عاطفی و روانی خود به اعتیاد روی آورده و باتوجه به نگرش غیرواقعی در مورد خود مبنی بر آسیب‌ناپذیری، احتمال عود اعتیاد افزایش می‌یابد؛ لذا روان‌درمانی جهت رویارویی این افراد با ویژگی‌های خود و مشکلات مرتبط با آن ضروری به نظر می‌رسد. حلقه دیگر این چرخه معیوب آن است که این افراد فاقد مهارت‌های ارتباطی لازم هستند؛ بنابراین برای مرهم نهادن بر احساس تنهایی خود، به اعتیاد روی آورده و به دلیل نبود احساس تعلق به خانواده و گروه‌های اجتماعی که توسط آنها طرد شده‌اند انگیزه لازم جهت ترک اعتیاد ندارد؛ توصیه می‌شود از درمان‌های شناختی و رفتارهای جهت ترمیم روابط بین فرد استفاده شود. حلقه بعدی چرخه عود اعتیاد به حمایت و احساس تعلق مربوط می‌شود که نیاز به همراهی و همکاری

اطرافیان را می‌طلبد به دنبال احساس انزوا و تنهایی به دلیل نقص در مهارت‌های ارتباطی آنها به این باور می‌رسند که سربار دیگران هستند، نبودشان بهتر از وجودشان است و شاید اعتیاد بتواند در نهایت این نابودی را ایجاد کند و از طرفی نبود حامی، افراد دچار شخصیت تاریک احساس می‌کنند اعتیاد داشتن و یا ترک اعتیاد در اعتبار آنها تأثیری ندارد به نظر می‌رسد در این مورد آگاه‌سازی اطرافیان و خانواده در اثربخشی حمایت‌هایشان نسبت به این افراد ضروری به نظر می‌رسد و نیاز به تفهیم این قضیه است که اگر چه این افراد در ظاهر نشان می‌دهند که ارتباط با دیگران برایشان فاقد اهمیت است و خصمانه رفتار می‌کنند؛ اما شدیداً تحت تأثیر حمایت و توجه دیگران قرار دارند؛ بنابراین به نظر می‌رسد در مداخلات مربوط به ترک اعتیاد و جلوگیری از عود ضروری است مراقبان، خانواده و اطرافیان را نسبت به اهمیت درک عاطفی و پذیرش فرد آگاه کرد. همچنین باتوجه به آسیب‌پذیری زنان، درک این مسئله توسط خانواده و سازمان‌های اجتماعی می‌تواند در اعتیاد و جلوگیری از عود کمک کند که اعتیاد زنان به معنای فاصله گرفتن از نقش‌های زنانه نیست بلکه می‌تواند نشانه‌ای از احساس انزوا، تنهایی و عدم حمایت خانواده، جامعه و اطرافیان و یا حتی نارضایتی از وضعیت جسمی باشد. توصیه می‌شود از مداخلات مربوط به بهبود روابط بین فردی، خانواده‌درمانی و گروه‌درمانی استفاده شود. محدودیت پژوهش حاضر این بود که جامعه پژوهش حاضر شامل زنان مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد می‌باشد و تعمیم‌دهی به سایر گروه‌ها باید با احتیاط انجام شد. همچنین ابزار جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش حاضر پرسشنامه خودگزارشی بود که می‌تواند همراه با خطا و سوگیری باشد؛ لذا توصیه می‌شود در پژوهش‌های بعدی از سایر روش‌های گردآوری داده‌ها نظیر مصاحبه استفاده شود.

منابع

Arbab, H., Mirzahoseini, H., & Monirpour, N. (2021). Predicting pathological substance use relapse based on object-relations and personality organization in male addicts treated with

- rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model. *Current Psychology*, 40(1), 414-428.
- Clancy, C. (2016). Substance abuse among women: Why women use drugs.
- Cheek, S. M., Goldston, D. B., Erkanli, A., Massing-Schaffer, M., & Liu, R. T. (2020). Social rejection and suicidal ideation and attempt among adolescents following hospitalization: A prospective study. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, 48, 123-133.
- Dong, Y., Taylor, J. R., Wolf, M. E., & Shaham, Y. (2017). Circuit and synaptic plasticity mechanisms of drug relapse. *Journal of Neuroscience*, 37(45), 10867-10876.
- Elferink-Gemser, M. T., Te Wierike, S. C., & Visscher, C. (2018). 16 multidisciplinary longitudinal studies: a perspective from the field of sports. In *The Cambridge handbook of expertise and expert performance* (p. 271).
- Fisher, L. A., Elias, J. W., & Ritz, K. (1998). Predicting relapse to substance abuse as a function of personality dimensions. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 22(5), 1041-1047.
- Frothingham, M. B. (2023). Dark Triad Personality Traits
- Fonseca, F., Robles-Martínez, M., Tirado-Muñoz, J., Alías-Ferri, M., Mestre-Pintó, J. I., Coratu, A. M., & Torrens, M. (2021). A gender perspective of addictive disorders. *Current addiction reports*, 8, 89-99.
- Gallyer, A. J., Dougherty, S. P., Gai, A. R., Stanley, I. H., Hom, M. A., Rogers, M. L., Duffy, M. E; Buchman-Schmitt, J. M; Spencer-Thomas, s & Joiner, T. E. (2018). Problematic alcohol use and suicidal ideation among firefighters: A multi-study investigation of the explanatory roles of perceived burdensomeness and thwarted belongingness. *Journal of affective disorders*, 238, 281-288.
- methadone. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 10(5), 173-184. (in persian)
- Arabshahi, A., Mohammad-Beigi, A., Mohebi, S., & Gharlipour, Z. (2023). Prediction of Addiction Relapse Based on Perceived Social Support and Childhood Trauma. *Addiction & Health*, 15(4), 253. (in persian)
- Asgari, A., Pourshahbaz, A., & Farhoodian, A. (2011). Personality Dimensions Influencing the Relapse of Substance Abuse in Drug Dependents under Methadone Maintenance Treatment. 5(19),7-20. (in persian) URL: <http://etiadpajohi.ir/article-1-343-fa.html>
- Broder, H. L., Crerand, C. E., Ruff, R. R., Peshansky, A., Sarwer, D. B., & Sischo, L. (2017). Challenges in conducting multicentre, multidisciplinary, longitudinal studies in children with chronic conditions. *Community dentistry and oral epidemiology*, 45(4), 317-322.
- Baer, M. M., Tull, M. T., & Gratz, K. L. (2022). Substance use frequency relates to suicidal ideation through perceived burdensomeness and to suicide attempts through capability for suicide. *Archives of suicide research*, 26(3), 1520-1540.
- Basu, P. (2017). Understanding Netflix's 'Dark' Through Nietzsche and The Eternal Recurrence of The Same.
- Bhattacharyya, S., Schoeler, T., Di Forti, M., Murray, R., Cullen, A. E., & Colizzi, M. (2023). Stressful life events and relapse of psychosis: analysis of causal association in a 2-year prospective observational cohort of individuals with first-episode psychosis in the UK. *The Lancet Psychiatry*, 10(6), 414-425.
- Brown, S. L., Mitchell, S. M., Roush, J. F., La Rosa, N. L., & Cukrowicz, K. C. (2019). Rejection sensitivity and suicide ideation among psychiatric inpatients: An integration of two theoretical models. *Psychiatry research*, 272, 54-60.
- Demircioğlu, Z. I., & Göncü Köse, A. (2021). Effects of attachment styles, dark triad,

- and Behavioral Sciences, 9(2), 65-78. (in persian)
- Kjeldgaard-Christiansen, J., Fiskaali, A., Høgh-Olesen, H., Johnson, J. A., Smith, M., & Clasen, M. (2021). Do dark personalities prefer dark characters? A personality psychological approach to positive engagement with fictional villainy. *Poetics*, 85, 101511.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications, 8.
- Haghighi, M., Alizadeh, F., Rezaei, T., RezakhaniMoghaddam, H., Sodaei Zenoozagh, H., & Mohammadpoorasl, A. (2018). Environmental and personal factors associated with addiction relapse in referral patients to Marand treatment centers. *Journal of Community Health Research*, 7(2), 63-73.
- Le, T. M., Zhornitsky, S., Wang, W., & Li, C. S. R. (2020). Perceived burdensomeness and neural responses to ostracism in the Cyberball task. *Journal of psychiatric research*, 130, 1-8.
- Malla, A., Norman, R., Bechard, L., Schmitz, N., Manchanda, R., & Cassidy, C. (2007). Does substance abuse significantly risk of relapse after treatment of first episode psychosis despite adherence to medication? *European Psychiatry*, 22(S1), S192-S192.
- McHugh, R. K., Votaw, V. R., Sugarman, D. E., & Greenfield, S. F. (2018). Sex and gender differences in substance use disorders. *Clinical psychology review*, 66, 12-23.
- Mitchell, S. M., Brown, S. L., Roush, J. F., Tucker, R. P., Cukrowicz, K. C., & Joiner, T. E. (2020). The Interpersonal Needs Questionnaire: Statistical considerations for improved clinical application. *Assessment*, 27(3), 621-637.
- Momeni, K., Amani, R., Janjani, P., Majzoobi, M., & Hadian Hamedani, K. (2021). The Relationship Between Attachment Styles with Positive and Negative Affect in the Elderly: The Mediating Role of
- Ghomrani, A., Samadi, M., Taghinejad, M., & Shamsi, A. (2015). The Study of the Validity and Reliability of the dark personality scale in students. *Psychological Models and Methods*, 6(20), 73-86. (in persian)
- Griffith, C., & La France, B. (2019). Difference between men and women in drug use disorders. *Archives of Clinical and Medical Case Reports*, 3(1), 27-32.
- Joiner Jr, T. E., Van Orden, K. A., Witte, T. K., Selby, E. A., Ribeiro, J. D., Lewis, R., & Rudd, M. D. (2009). Main predictions of the interpersonal-psychological theory of suicidal behavior: Empirical tests in two samples of young adults. *Journal of abnormal psychology*, 118(3), 634.
- Joiner, T. E., Pettit, J. W., Walker, R. L., Voelz, Z. R., Cruz, J., Rudd, M. D., & Lester, D. (2002). Perceived burdensomeness and suicidality: Two studies on the suicide notes of those attempting and those completing suicide. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 21(5), 531-545.
- Joolae, S., Fereidooni, Z., Fatemi, N. S., Meshkibaf, M. H., & Mirlashri, J. (2014). Exploring needs and expectations of spouses of addicted men in Iran: a qualitative study. *Global journal of health science*, 6(5), 132.
- Jauk, E., & Dieterich, R. (2019). Addiction and the dark triad of personality. *Frontiers in psychiatry*, 10, 476188.
- Karakoula, P., & Triliva, S. (2016). Narcissistic vulnerability and addiction: findings from a study of people in treatment. *Journal of Drug Issues*, 46(4), 396-410.
- Kircaburun, K., Süral, İ., March, E., Balta, S., Emirtekin, E., & Griffiths, M. D. (2021). Study addiction and 'dark' personality traits: A cross-sectional survey study among emerging adults. *Journal of Addictive Diseases*, 39(3), 307-315.
- Kiani, A., Ahmadboukani, S., Najafi, N., & Gorji, Z. (2019). Validation and psychometric properties of the interpersonal needs questionnaire in students abstract. *Research in Cognitive*

- Rothenberg, S.(2021.) Treating Addictions with The Transcendental Meditation Technique.
- Shay, T. A. (2022). Herstory: Women and Drugs. Women in the Environment Perspective Using Meta-Ethnography.
- Schoeler, T., Petros, N., Di Forti, M., Pingault, J. B., Klamerus, E., Foglia, E., & Bhattacharyya, S. (2016). Association between continued cannabis use and risk of relapse in first-episode psychosis: a quasi-experimental investigation within an observational study. *JAMA psychiatry*, 73(11), 1173-1179
- Steckler, G., Witkiewitz, K., & Marlatt, G. A. (2013). Relapse and lapse. *Principles of Addiction*, 1, 125-132.
- Sadri Damirchi, E., Esrafil, H., & Mesbahi, F. (2019). Addiction potential pattern based on Dark Triad traits of personality and schema modes. *Scientific Quarterly Research on Addiction*, 13(53), 119-138.
- Sitorus, R. J., & Purba, I. G. (2018). Family Burden of Narcotics Abusers Experiencing Relapse and Factors Exacerbating It. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 68, p. 01007). EDP Sciences.
- UNODC World Drug Report. (2023). [EN/AR/RU/ZH] UNODC World Drug Report 2023 warns of converging crises as illicit drug markets continue to expand
- Van Orden, K. A., Lynam, M. E., Hollar, D., & Joiner, T. E. (2006). Perceived burdensomeness as an indicator of suicidal symptoms. *Cognitive Therapy and Research*, 30, 457-467.
- Zare, H; MalekZadeh, A, Aghayousefi, A; Lavasani, M. Gh. (2020). The explanatory model of social judgment: the role of mind theory by mediating personality traits. *Journal of Psychological Science*, (19)85, 121-128. (in persian)
- Zare, H; Kangavari, S; Aliakbaridehkordi. M. (2019). Mahnaz Aliakbaridehkordi: The Relationship between Risk Perception and Cognitive Emotion regulation with Tendency to Addiction Mediated by Reminiscence Styles. *Aging Psychology*, 7(4), 422-407. (in persian) doi: 10.22126/jap.2022.7492.1606
- Moraes, M. C. D. L., Russo, G. C., Prado, J. D. S., Lima-Costa, A. R., Bonfá-Araujo, B., & Schermer, J. A. (2023). Exploring substance abuse and the dark tetrad in health sciences and non-health sciences students. *Behavioral Sciences*, 13(9), 778.
- Miller, L. (1991). Predicting relapse and recovery in alcoholism and addiction: neuropsychology, personality, and cognitive style. *Journal of substance abuse treatment*, 8(4), 277-291.
- Mondanaro, J., & Nicholas-Curnutte, E. (2023). The Voice Essential: Exploring Oral Traditions in the Study of Vocal Improvisation. *Music Therapy Perspectives*, 41(2), 107-113.
- O'Leary, L. S. (2000). Personality traits and addiction relapse rates: is there a connection?
- Penfold, K. L., & Ogden, J. (2023). The role of social support and belonging in predicting recovery from problem gambling. *Journal of gambling studies*, 1-18.
- Razaghi, E., Farhoudian, A., Pilevari, A., Noroozi, A., Hooshyari, Z., Radfar, R., & Malekinejad, M. (2023). Identification of the socio-cultural barriers of drug addiction treatment in Iran. *Heliyon*, 9(5).
- Riegel, K. D., , L., & Zbornik, T. S. (2022). Self-reported narcissistic traits in patients with addiction through the lens of the ICD-11 model for personality disorders. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 1041480.
- Ronningstam, E. (2016). New insights into narcissistic personality disorder. *Psychiatric Times*, 33(2), 11-13.
- Ronningstam, E., & Baskin-Sommers, A. R. (2013). Fear and decision-making in narcissistic personality disorder—a link between psychoanalysis and neuroscience. *Dialogues in clinical neuroscience*, 15(2), 191-201.

Decision-Making. 22(4),379-395. (in
persian)

